

Munkában a földmérők

Mi mindenhez kell a térkép?

A térkép jó néhány munkaterületen nélkülözhetetlen. Kik használják a térképet, mint alapvető segédeszközt?

— Említsük elsőként a tervezőket — mondja Csala Ferenc, a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat szegedi kirendeltségének vezetője. — Ahogyan az építkezéseket megelőzi a tervező munka, ugyanúgy a tervezőknek mi készítjük elő a „talajt”. A kiszemelt területre felvonulnak a földmérők vagyis a geodéták és segítők, a figuránsok. Felállítják szeksz-tánsaikat, gipszelné, mészelné, pontokat tűznek ki és bemérik a területet. Ha ezzel elkészültek, jön az ültőmunka. Rajzolni kezdenek és számadataik érzékelhető távolságokká válnak a papíron. A kész, pontos területrajz ismeretében veheti azután elgondolásait papírra a tervező építész. Ilyenfajta felmérés munkát végzőknek építkező vállalatoknak, üzemeknek, a tanácsok építési csoportjainak, s a maszekoknak is.

Idő és tér

— Az állami megbízású munkáink időtérben egyaránt nagyobbak. Térben azért, mert dolgozunk a fél országban. A déli területek hozzánk, az ország északi része pedig a budapesti vállalat hatáskörébe tartozik. És bár a Dunántúlon — Pécsen és Zalaegerszegen — összesen öt kirendeltség van, s mi egyedüliek vagyunk az Alföldön, néha „partizánkodunk” az ő körzeteikben is. Az elmúlt évben például segítségképpen 21 községet mértünk fel Baranya és Somogy megyében.

— Az időt érzékeltetni talán jó példa Szeged felmérési munkája, melyet 1956-ban kezdtünk. Hogy mikor fejezzük be? Három év múlva.

Pontosság

— Hogyan dolgozzák fel az adatokat?

— A felmérések alapján 1:1000 léptékű térképek készülnek. Ezek minden rajta van: az utcák, a terek, az épületek, a járdák és az úttestek; a kertek, s ha egy kőfal eléri a 30 centiméteres vastagságot — az is. Ezeket felhasználva készülnek többek között a városrendezési

tervek, valamint a házhely-kisajátítások és -kiosztások. — Most hol dolgoznak?

— Szegeden, a II. kerületben és a Szeged környéki falvakban. Ezenkívül: a mátkői járásban, Baján és Bács-Kiskun megye más részein. A Duna—Tisza közében félbemaradtak tereprendezési, úgynevezett „homokronázási” munkáink, melyek nélkül a szőlő- és gyümölcs telepítés el sem képzelhető. Ezt folytatjuk majd.

— Érdekesebb munkát hol végeztek?

— A vasöntőde építkezésénél például oszlopok kitűzése volt a feladatunk, s millimétert sem tévedhetünk. A Szeged északnyugati iparkörzetében épített gáztartály felmérésekor ugyancsak az oszlopokkal kellett bajlódunk: süllyedéseiket és ingadozásukat mértük. S ha már szó esett a pontosságról, hadd mondjam el a geodéták „közmondását”: egy számítás — önámítás.

— Ekkora gondosság mellett nemigen fordulhat elő hiba. Vagy mégis?

— Ritkán, de előfordul azért. Egyszer, tévedésből egy utca nem lett párhuzamos a másikkal. Más alkalommal pedig már-már elkezdtek az építkezést egy telken, amikor kiderült, hogy a szomszéd portán kellene építkezni: a felcserélt házszámablák zavarták meg munkatársunkat.

Speciális feladat

— Van-e valami egészen speciális feladatuk?

— Igen. A régi, korszerűtlen térképek felújítása. Ez jórészt laboratóriumi munka: fényképezés, a fotók kasszírozása, s asztronóra — különleges műanyag — másolása. A fényképezés más-ként is fontos szerepet kapott munkánkban. Újabban a műszeres mérés helyett fotogrametriás eljárással is dolgozunk. Nagy látószögű kamerákkal légi felvételeket készíttünk. Jelentős ez a korszerű módszer, mert a helyszíni munka időtartamát 3—4 hónapra csökkenti.

Halmai Zsuzsa

Katonák

A katonákról való gondoskodásban fokozott felelősség hárul a parancsnokokra a hideg téli időszakban. Az ellenőrzések tapasztalatai szerint a katonák mindenütt megkapták a meleg téli alsoneműt, a vízhatlan, filcbetétes bakancsot, a meleg kesztyűt és sapkát. Arra is nagy gondot fordítanak, hogy az erősen hideg napokon a szabadban sorra kerülő gyakorlatok idején a meleg ételken kívül meleg italt is kapjanak a katonák. Ilyenkor a lötérek, gyakorlótereken melegedő sátrakat is berendeznek.

A tisztokról, tiszthelyettesekről, a sorkatonákról történő körültekintő gondoskodás fontos mozzanata az is, hogy a három vagy annál több napig tartó gyakorlat részvevői a befejezés után teljes pihenőnapot kapnak.

MTI foto — Szabóki Zsolt felv.

Képünkön: néphadseregünk katonái akadály felett. Ez a gyakorlat is jól sikerült

Olvadás és talajvíz

Elhanyagoltak a külvárosi árkok — Társadalmi munka szükséges

Szeged az ország egyik legmélyebben fekvő városa. Az első világháború előtt a délvideki Pancsovával tartotta a tengerszín feletti „mélységi szintet”. A szegediek mindig nagy harcban voltak a vízzel. Az 1879-es árvíz után a Tisza ugyan nem fenyegetett többé, de évente jelentkezik hatalmas és károsíthatatlan károkozó: a talajvíz.

Ezért az idősebb „szögediek” csodálkozva ácsingoztak a nyáron a „Dóm téri ásatási munkák” idején.

— Majd möglátja sógor fölbuggyan a víz —

— Vagy az olaj — toldotta meg a sógor, akiről így egyből látható volt, hogy haladottabb szellemű és főként optimista.

A harmincas években egy humoros cikk pontos statisztikával bizonyította, hogy a Móravárosban hosszabb a nyílt csatorna hálózat, mint Velencében. Ami bűzt illéti, erről nem volt statisztika, de a korabeli feljegyzések szerint ebben is felvette a versenyt a galambok és nászutasok világhírű városával.

A két világháború között a csatornázás volt mindig a jelszó. És jelszó is maradt mindvégig. Ha nagyon nagy volt az inségmunkások száma és nagyon kevés a hó-

esés, akkor kora tavasszal megnyesették az árkokat. Ez volt az inségmunka.

A Dél-Magyarország egyik 1935-ös számában riport jelent meg a Nemestakács utcáról. A sok vízzel előtört pince közül kiválasztott egyet. Öttagú család lakott a térdigérő vízben. A gverek az asztalon feküdtek. Az ágyat három téglával kellett felemelni, hogy a fekvő beteg gyerekágyas asszony szalmaszákjára ne érje a víz. Ha ma valaki végigmegy a Nemestakács utcán nem tudja elképzelni, hogy a jobboldalon két és fél méter széles, másfél méter mély árkokban folydogált a zöldesfekete, szurokszerű szennyvíz.

De a külső városrészen, és a telepeken minden tavasszal megfekszi a kertet a víz. Sok minden történt a közművesítés terén, de mintha az iram kissé lassúdnát volna. Bizonyos felületesség is tapasztalható. Például az ősszel a Tarján utcában új árkokat ástak. Nyilván a nagyépítkezés miatt, így akarták biztosítani ezt a bekötő utat. Az árkok azonban nincs össze-kötve a főcsatornával. Szóval semmit sem ér. Pedig a Vihar utca és a Tarján utca a legfontosabb közlekedési vonal most és lesz

még tavasszal is a nagy építkezésekhez. A földúton a paneleket szállító autók már az ősszel is sokszor megfenneklettek. S a tavasz még nehezebb lesz.

A telepek, a külső városrészek lakói vannak annyira öntudatosok, hogy nem várják a hatóságától az összes munkák elvégzését. Mindenki szívesen ragad ásót és végzi a kiosztott munkát, de ehhez hivatalos irányítás, indítás szükséges.

Némely szakemberek s hivatalnokok gyakran kijelentik:

— Nem tehetünk semmit, nincs fedezet. Különben is kora.

Nos, hogy nem kora, ennek bizonyítására egy kis példa.

A Dóm téri mélysztű öltöző szellőző berendezésének gépházában van egy akna. Az már manapság is megtelezve a kőszelvényekkel. Persze hiba nincs. Vödörrel kimerik és beleöntik a WC-be. De azért ez nem lesz mindig így. Nem biztos, hogy győzik vödörrel. Akkor aztán mégis igaza lesz az alsóvárosi sógoroknak.

Persze a technika mai fejlettsége mellett motorral is el lehet egyet mászt érni, már csak azért is, hogy ne monhassák: vödörrel merik a vizet a Tiszába.

Magyarka Ferenc

Jubileumi zászló

a kábelgyárnak

Kitűnően dolgozott az elmúlt évben a Magyar Kábelművek Szegedi Gyára: több mint 400 millió forint értékű különféle kábel készített, valamennyi feladatát teljesítette. A magas követelményeknek is megfelelt exporttermékei, s ezzel együtt jelentősen csökkent az önköltség. A szegedi kábelgyár részt vett a Magyar Kábelművek hat gyára között tavaly indult szocialista munkaversenyben is, s a munkáskollektíva kimagasló helytállásával rekord eredmény született 1967-ben. Ennek alapja a szegedi kábelgyár elnyerte a Magyar Kábelművek versenyzászlaját; valamint a szovjet Tallini Kábelgyár jubileumi zászlaját.

Az emlékezészlókat Zentai Ernő az MKM vezérigazgatója adta át a szegedi kábelgyár képviselőinek. A kitüntetéssel együtt a szegedi kábelgyár munkáskollektívája mintegy 100 ezer forint pénztalamban részesült.

Bátorság a munkában

Kitűnő ötlet volt; kár, hogy nem aknázták ki megfelelően... Hallottunk ilyet nem egyszer, s még lehetne idézni munkások, mérnökök, vezetők szavait, elmúlt évek tapasztalatait. Mindegyik arra figyelmeztet, milyen nagy szükség van az üzemekben, a termelésben a megvalósítás céltudatosságára, a buzgó következtetességre. Nem elég a jó kezdet — ha fél sikerrel érhet is fel —, nem elég precízen megfogalmazni, kitűnően eltervezni valamit; kitartás, állhatatosság, gondos ellenőrzés és célt látó szorgalom is kell a valóra váltáshoz.

Idősebb ez most, amikor nagyban és kicsinyben annyi újat kezdünk el, felidézni és hangsúlyozni. A felkészülés esztendője igen termékeny időszak volt. A fajtörés, kidolgozás, az ötletek felszkrázásának az ideje, amelyen vérbeli „agyostromlás” országos és üzemi méretekben egyaránt — a jobb gazdálkodásért. Tanfolyam tanfolyamot ért, de a gyakorlati szakemberek gyakorlati tárgyú megbeszélései, vitái is egymást érték az üzemekben. Ennek nyomán sok helyen kezdtek merőben új kísérletekbe, bővítették a választékot, alkalmazták az új technológiát, tették a figyelem nagytitka alá a veszteségidőket, kezdtek lefaragni az importanyag felhasználásból, látták hozzá haszonnal kecsegtető újítások bevezetéséhez, tömören: fogtak sokat ígérő vállalkozásokba.

Az új esztendő átalánban szép nekibuzdulással kezdődnek: az ideire még inkább vonatkozik ez. Mi sem természetesebb, mint hogy a gazdasági reform startjánál nagyon sok a kezdeti stádiumban levő dolog, a kitűnő, de még csak induló kezdeményezés, a reményteljes, de még próbát nem állt új munkaszervezés a szegedi gyárakban is. S a munka dandárja most kezdődik, ezeknek a terveknek a gyakorlatba való átültetése, beteljesedése nagy erőfeszítéseket követel. Ugy is mondhatnánk, az áramot most kapcsolják be az új gépezetbe, minden fogaskereknek, tengelynek, rugónak, csavarnak jól és összehangoltan kell működni ahhoz, hogy valóban a várt eredmény jöjjön létre.

Tisztelet és becsület a kezdeményezés bátorságának: sok szép példáját láttuk, s nem egy közülük már be is váltotta a hozzáfűzött reményeket. Így történt például a szegedi textilművekben, ahol a tavalyi „tanuló” év során bebizonyosodott a szövődésben bevezetett újításról — a programozott gyártásirányításról, a gépek szinte „metrendszere” pontos ellenőrzéséről-karbantartásáról —, hogy kitűnő, életrevaló gondolat. De amíg ez a gondolat termelési rekordra érlelődött a szövődésben, addig a műszakiak sok tízezernyi művelet adatait vizsgálták felül, aprólékosan elemezve; a három fiatal újító javaslatát alapján páratlan következtetéssel, energiával teljesen „átgyúrták” az üzemi gyakorlatot. S ennek, a megvalósítás, nagy munkájának és e munka sikerének szintén méltán állással, elismeréssel kell adózni. Tisztelet és becsület azoknak a műszakiaknak, akik az új létjogosultságát megmagyarázták és elismertették; tisztelet és becsület azoknak a szövődőknek, szerelőknek, akik műszakról műszakra fáradhatatlanul munkálkodtak bevezetésén, s így maguk is úttörői lettek a jobb utat kereső kezdeményezésnek. A történehez hozzátartozik, hogy a hatékony szisztémát januártól a fonodában is alkalmazták a textilek. Persze úgy, hogy hozzáigazították a helyi körülményekhez, követelményekhez. A továbbiakra nézve pedig: már készülnek azok a tervek, amelyek a többi üzemrész ilyen irányú lehetőségeit vizsgálják.

A következtetés, alaposság, egy újítás kihasználásának, kiaknázásának jó példája ez. Kemény fába vágni a fejszét, ez a becsülendő bátorság, de legalább ennyire becsülendő az a szorgalom és kitartás, amivel egy közösség a maga „kemény fáját” ki is dönti, fel is aprítja — az egyén, az üzem, és a népgazdaság együttes hasznára. S ha kezdetben nehéz bátoran lenni, akkor így — a mindennapi munkában, az előre nem látott nehézségek között — bátoran maradni még nehezebb.

Vetés, művelés, betakarítás — mennyi munka, amíg a termés beéri. Most, az új gazdasági mechanizmus januárjában elismeréssel és jogos bizakodással nézzük a szegedi üzemek vállalkozó és újító kedvét, a többet, jobbat akaró törekvések sok megnyilvánulását. A tervek próbaköve a megvalósítás; most azon a sor, hogy a tennivalóknak vállalva feszüljenek az alkotó erők, állhatatosan, kitartóan, s rugalmasan is, ahol alkalmazkodó okosságra van szükség. Így lesz majd méltó és bő aratása a kezdeményezés lendületének.

Símai Mihály

Új magyar kutatóműszer

Több mint 7 ezer méteres mélységben 210 fokos hőmérsékleten is használható

A Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet szakemberei Liszt Ferenc elektromérnök, tudományos munkatárs irányításával új berendezést terveztek, szerkesztettek és készítették a föld mélyében rejlő nyersanyagok kutatásához.

A készülék, a két paraméteres radioaktív lyukszelvényező szonda műszereit 3 méter hosszú és 10 centiméter átmérőjű acélhüvellye zárták. A szonda úgy működik, hogy miközben leengedik a kutatófúrásba,

radioaktív módszerrel vizsgálja azokat a kőzeteket, amelyek mellett elhalad.

Egyrészt megméri ezeknek a kőzeteknek saját, természetes sugárzását, másrészt rögzíti, hogy az általa kibocsátott sugárzásra hogyan válaszolnak. Így módon olyan adatokat szerez, amelyekből a szakemberek következtetni tudnak a kőzetek anyagára, sűrűségére, porozitására, sőt, még arra is, hogy hol, milyen méretű kiöblösödések,

üregek vannak a kutatófúrás falán.

A készülék több szempontból is fejlődést jelent a geofizikai műszereknek ebben a családjában. Az ellenőrző kísérletek ugyanis igazolták, hogy ez a szonda 210 Celsius-fokos hőmérsékleten, 1000 atmoszféránál nagyobb nyomás alatt, 7500 méteres mélységben is tartósan használható. Azonkívül

teljesen tranzistorizált, s így jóval üzembiztosabb, mint az eddigi elektroncsöves szondák.

A szondából eddig öt példányt készítettek az intézet műhelyében. Az egyik a mintapéldány, a többi viszont már eladásra kerül, mégpedig külföldre. További gyártására a Gamma Geofizikai Gyáregysége rendezkedik be. (MTI)

Ismét megoperálták Kasperakot

Az egyetlen, még életben állapota azonban továbbra is válságos. Csütörtökön este még vér-Kasperakon péntekre virradó műtétet terveztek, a további hajtottak végre, mert gyors morvázás veszélyeztetette életét. A belső vérzés több szörös nyombélfekély okozta. A háromórás műtét után kövölték, hogy az egykori acél-munkás „eszméletlenül van” kellett végezni.